

ФОРМУВАННЯ ОСВІТНІХ СТАНДАРТІВ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕКРЕАЦІЇ: ЗАРУБІЖНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

Ольга Жданова, Ольга Романчук, Ольга Матвіяк

Львівський державний університет фізичної культури

Актуальність. Аналізуючи складну ситуацію, яка склалася в Україні із здоров'ям населення, професор Віктор Завацький у своїй останній статті (помер у 2002 році) назвав причини, які її зумовили. Однією із таких причин, на думку відомого науковця і практика є відсутність системи підготовки кадрів нового спрямування – фахівців здоров'я людини. Автор мав на увазі не теперішніх лікарів та фахівців фізкультурно-оздоровчої роботи, а фахівців, які повинні володіти цілим спектром знань, умінь оздоровчо – реабілітаційної та рекреаційної роботи. Вони, на думку професора, повинні самі мати сформований здоровий спосіб життя, досконало знати дисципліни медико-біологічного профілю, педагогіку, психологію, соціальні методи реабілітації, мати відмінну фізичну підготовку, високий рівень здоров'я [1].

Як відомо, у ВНЗ фізкультурного профілю України кілька років тому розпочато підготовку фахівців нового напрямку підготовки – 010203 «Здоров'я людини» у галузі знань + 0102 «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини».

У даний час ведеться розробка освітніх стандартів підготовки фахівців зазначеного напрямку і вбачається важливим враховувати у цій діяльності досвід зарубіжних країн, зокрема США і Канади, які мають тривалий досвід підготовки таких фахівців.

Метою проведеного аналізу є порівняння напрацювань у розробці освітніх стандартів в Україні з доступною інформацією із навчальних закладів США і Канади.

Першим і вкрай важливим кроком на шляху підготовки та подальшого ефективного використання випускників є внесення до Національного класифікатора професій України відповідних професій, що є гарантією введення відповідних посад до штат-

них розписів профільних організацій і установ та подальшого працевлаштування випускників. Було запропоновано внести до класифікатора наступні професії: фахівець з фізичної рекреації; фахівець з відновлення фізичного здоров'я; фахівець з оздоровчих технологій; фітнес-тренер.

У США та Канаді перелік професій названого профілю є наступним: координатор з рекреації; інструктор з рекреації; керівник відділу рекреації, спеціаліст з рекреації; лідер (керівник III ланки) з рекреації.

Зупинимося детальніше на фрагментах проекту кваліфікаційної характеристики (КХ) професії «фахівець з фізичної рекреації» (ФФР), яка знаходиться у стадії розробки та порівняємо її проектний зміст із змістом відповідного документу, регламентуючого підготовку координатора з рекреації (КР) у США та Канаді [2,3].

Фізична рекреація – процес використання у вільний та спеціально відведений час засобів, форм і методів фізичної культури, для задоволення потреб в активному відпочинку, відновлення, розваги та розвитку особистості [4]. Виходячи із вищезазначеного у проекті кваліфікаційної характеристики професії «фахівець з фізичної рекреації» об'єктом діяльності визначено процес фізичної рекреації осіб різного віку і статі, формування, просування та реалізацію фізкультурно-оздоровчих програм та заходів фізичної рекреації [2].

ФФР, зазначено у проекті КХ, здатний виконувати зазначені професійні роботи: інструктор рекреаційно-оздоровчої діяльності, організатор анімаційної діяльності, інструктор туристської діяльності, інструктор виробничої фізичної культури.

Кваліфікаційними вимогами до ФФР, які містяться в проекті КХ є наступними: базова вища освіта за бакалаврською програмою «Здоров'я людини» в галузі знань «Фізична культура і спорт», освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр», без вимог до стажу роботи.

Кваліфікаційні вимоги, які ставляться до КР є такими: диплом акредитованого коледжу або університету; два роки стажу роботи у галузі координації рекреаційних програм, включаючи досвід ке-

рівництва персоналом. Ці два роки можуть складатися з поєднання повної зайнятості, часткової (погодинної) зайнятості чи практики (стажування) (2000 годин часткової зайнятості або стажування еквівалентні одному (1) року повного стажу роботи). Одночасно подано допустимий варіант освіти: сертифікат, який відповідає диплому ВНЗ, без навчання у ВНЗ (відвідування курсів та складання іспитів); і п'ять повних років стажу додатково оплачуваної роботи на посаді керівника персоналом громадських рекреаційних закладів можуть замінити диплом коледжу. Необхідно також мати ліцензію на право водіння автотранспорту категорії С.

Нижче подано завдання та обов'язки ФФР, які включено до КХ, відповідно до законодавства України про фізичну культуру і спорт, охорону здоров'я, освіту, відомчих документів регламентування діяльності. Фахівець з фізичної рекреації визначає зміст активного відпочинку та рекреаційно – оздоровчих занять різних вікових і соціальних груп населення за місцем проживання, роботи, навчання, відпочинку. Виконує рекреаційно-оздоровчі, екологічно-краєзнавчі завдання, формування здорового способу життя, відновлення працездатності, організації соціально-корисного дозвілля з оптимальними обсягами рухової активності. Вивчає і аналізує динаміку позитивного впливу рекреаційних занять на здоров'я, рівень фізичного стану та фізичної підготовленості населення, стан мотивації до систематичних занять та задоволення від участі в них, здійснює тестування, анкетування тих, які займаються. Розробляє рекомендації для самостійних занять руховою активністю рекреаційно-оздоровчого змісту, надає консультації з питань сучасних рекреаційних технологій, оптимального режиму праці та відпочинку, раціонального рухового режиму та харчування.

Проводить просвітницьку, виховну, анімаційну, краєзнавчу, екскурсійну, туроператорську діяльність, розваги та рекреаційно-оздоровчі заняття, веде встановлену звітну та облікову документацію. Постійно підвищує свій професійний та культурний рівень. вільно володіє українською мовою. використовує вітчизняний та міжнародний досвід роботи з фізичної рекреації. Розуміє сучасні економічні проблеми, тенденції суспільного розвитку країни, активно

користується спеціальною літературою, засобами інформатики та обчислювальної техніки. виконує професійні завдання та обов'язки з додержанням норм етики та моралі.

Аналогічний перелік у освітніх документах, які регламентують підготовку КР в США і Канаді носить назву «Посадові вимоги, навички та здібності КР». Тут зазначено наступне:

-особа, яка займає посаду КР є відповідальною за здійснення певних рекреаційних програм (культурно-мистецьких, молодіжних, юнацьких чи дошкільних); може керувати громадським рекреаційним центром, центром молодіжної діяльності, юнацьким центром чи іншими закладами; КР виконує колективну роботу, несе відповідальність за доручену ділянку рекреаційної програми та керівництво тимчасовим персоналом.

Цікавим є описаний в освітніх документах необхідний арсенал вмінь КР: організувати і керувати роботою працівників галузі рекреації; ефективно визначати пріоритети, робоче навантаження та чіткі терміни виконання; встановлювати і підтримувати робочі стосунки з працівниками і громадськістю; працювати як член команди у досягнанні спільної мети; ефективно спілкуватися з окремими людьми усно і письмово; ходити пішки чи стояти впродовж певного періоду часу; мати необхідний рівень рухових навичок, які вимагають посадові обов'язки.

Порівняння переліку знань, якими повинен володіти ФФР (Україна) та КР (США, Канада) виявило наступне.

ФФР повинен знати: основи законодавства України про охорону здоров'я, фізичну культуру та спорт, освіту, соціальний захист, державні стандарти освіти, документи регламентування рекреаційно-оздоровчої роботи, форм і методів її організації. Фахівець з фізичної рекреації повинен знати: історико – соціологічні, культурологічні, політологічні, правові та філософські засади суспільного життя, особливості їх дії на регламентування діяльності з фізичної рекреації; основи педагогіки та психології, біологічні детермінанти фізичної рекреації, вплив зовнішнього середовища на збереження та зміцнення здоров'я людини; місце фізичної рекреації у здоровому способі життя та дозвіллі; теоретичні і методичні основи організації

активного дозвілля та рекреаційної діяльності; методику формування рекреаційних потреб, інтересів, мотивів; стан і проблеми, передовий досвід розвитку фізичної рекреації в Україні та за кордоном; організацію діяльності рекреаційних зон, установ, осередків, баз, фізкультурно-оздоровчих клубів; методику організації масових заходів з фізичної рекреації; методику планування та проведення групових, індивідуальних та самостійних оздоровчих занять; ресурсне забезпечення діяльності з фізичної рекреації; норми та правила охорони праці, виробничої санітарії та протипожежного захисту, правила надання долікарської допомоги.

Перелік знань КР (США, Канада) визначено більш лаконічно: сучасні теоретичні та практичні засади рекреації; основні методики окремих типів рекреаційних програм; поточна робота з персоналом; керівництво, навчання та оцінювання працівників; володіння комп'ютерними програмами, необхідними для роботи з кореспонденцією, програмуванням і щоденним спілкуванням; знання правил техніки безпеки.

Підсумок. Проведений аналіз та порівняння змісту освітніх документів, які регламентують підготовку фахівця з фізичної рекреації в Україні та координатора з рекреації в США і Канаді свідчить про надто деталізований проект КХ у частині знань та професійних обов'язків, які визначені в зарубіжних освітніх документах більш лаконічно і конкретно.

Різними є освітні вимоги до ФФЗ і КР. В Україні це базова вища освіта бакалаврського рівня. За кордоном є так званий «допустимий варіант освіти»: сертифікат, який відповідає диплому ВНЗ, без навчання у ньому, отриманий через систему курсів.

В освітніх документах, які регламентують підготовку профільних кадрів у США і Канаді більший наголос робиться на формуванні спроможності тісних зв'язків із громадськістю, роботі в команді та досягненні спільної мети, чого бракує у вітчизняній КХ.

Література:

1. Завацький В.І. Чому ми не здорові? / В.І.Завацький // Нова Волинь. – 2003. – 18 вер.

2. Кваліфікаційна характеристика професії «Фахівець з фізичної рекреації» (проект). – Львів, 2009.
3. Recreation Coordinator (693) -USA, 2005.
4. Лотоненко А.В. Физическая культура и здоровье: Монография А.В. Лотоненко. –М.: Еврошкола, 2008. – 450с.

СУЧАСНИЙ СТАН ПІДГОТОВКИ ТУРИСТИЧНИХ КАДРІВ В УКРАЇНІ

Володимир Шкура, Галина Бутенко

*Глухівський національний педагогічний університет
ім. О. Довженка*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства окреслилися принципово нові риси життєдіяльності людини. Поряд з позитивними факторами і умовами сучасного життя – процесами глобалізації, розвитком і функціонуванням інформаційних технологій, створенням нових умов для інтелектуально-творчого розвитку, можемо констатувати негативні наслідки малорухомого способу життя з постійним психічним перевантаженням, які негативно впливають на здоров'я і моральність нації в цілому [1].

Туризм є унікальним видом оздоровчої діяльності, який може ефективно сприяти у вирішенні вищезгаданої проблеми сучасного людства. Спортивно-оздоровчий туризм має на меті залучення різних верств населення і є наймасовішим видом людської діяльності. Хоча розвиток самодіяльного туризму носить стихійний характер, що ставить перед суспільством завдання підготовки фахівців в цій сфері [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У межах вітчизняної туристичної галузі чітко визначився окремий вид діяльності – спортивно-оздоровчий туризм. Цей унікальний сегмент туризму виник на самодіяльних засадах з ініціативи туристів-аматорів. Він поєднує в собі спорт і відпочинок, виховує патріотизм і національну самосвідомість.